

борба. Носители на новите идеи стават малкотърновските еснафи и млади търговци, които се организират в партия на младите. Представителите на консервативната част от старите чорбаджии и свещениците стават ревностни защитници на гъркоманите и фанариотите. Между тези две групи започва борбата по всички църковно-просветни въпроси, т.е. борбата в самите общини. Ръководна роля в църковно-националните борби и в цялостното развитие на възрожденските процеси през 60-те - 70-те години на XIX век играят градските общини. В зависимост от тях се развиват и действат в този дух и селските общини, в които се издвигат като ръководители търговско-занаятчийската класа в национално-освободителната борба. Защитниците на интересите на българите започват борбата по няколко направления. На първо място тя е срещу чорбаджиите за завладяване съвета при нахията, на второ борбата за откриване на българско училище и въвеждане на славянско богослужение и на трето място борбата срещу представителите на патриаршията.

През 60-те години на XIX в. борбата на експлоатираните странджанци от Малко Търново и съседните села с фанариотско духовенство и местните гъркомани се преплита с борбата им срещу господстващите и експлоатацията на чорбаджиите. Населението в Малко Търново се разделя на две партии: праведна - „кукудгяи“ и чорбаджийската - „партия на старите“. „На „кукудгяите“ ще трябва да се гледа като на бедняшка партия“ - пише Георги п. Аянов²⁰ - пропита с дух на сектантство и омраза срещу силните на деня. Ръководени от Стефан Ганчев, който не бил от Малко Търново, водят борбата на ограбеното и експлоатирано население, както срещу фанариотите, така и срещу чорбаджиите.

Одринският владика Кирил, созополският Неофит Краковски и созополагатополският Прокопий са най-големите врагове на будния български дух в Малкотърновския район по това време. Най-тежка е борбата между местните гъркомани и представителите на търговците - местните еснафи. Старите чорбаджии се превърнали в слуги на Одринския деспот и събират властичина от местното население. Димо Дяков и Петко чорбаджи посрещат гостоприемно протосингела на гръцкия владика в Малко Търново. Ето какво пише за това дописникът на в. „Право“²¹: „Намерил се един хитър Петко, който гури чорбаджилък, та го приел и таман 10 гроша похарчил за приемането на дяго протосингела. Но народът не ги приел да ги плати и те останали за сметка на чорбаджи Петка“.

Водач на младите срещу фанариотите станал Стефан Ганчев от Пирот, преминал през църковната борба в родния си град Панагюрище. Просветен за времето си, честен и справедлив, той застанал начело и оглавил партията на младите²². По-късно той пренася борбата на социално-икономическа основа. Разкритите злоупотреби на местните бейове при търговията с гървени въглища и саморазправата с хаджи Иванчо Калканджиев са ръководени от него. По този начин социално-икономическите борби заедно с тежката политическа съдба и непоносимия морален и икономически гнет на фанариотското духовенство създали условия да си пробие път униатството и католическата пропаганда в Малко Търново.

Въвеждането на славяно-българския език в църквата и училището са големият успех за партията на младите. С това те водят борбата не само срещу гъркоманите, но и срещу старото чорбаджийство, за да го изместят от църковната община, нахийския съвет и другите ръководни служби. Дългогодишната борба се увенчала с успех. Главната цел до 1871 г. е постигната с откриването на българското училище, въведено се славянското богослужение, завладяна църковно-училищната община. Малко Търново в годините на борбата против фанариотите за българска просвета и богослужение дава пример и за останалите села и става център на националното ни пробуждане в този район. Лозенград и Бунархисар са центрове по това време на българската просвета в основните райони с преобладаващо българско население.